

Pysmennyi, V. (2024) Implementation of the principles of financial management of territorial communities in the conditions of the russian-Ukrainian war. Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 31, no. 2, pp. 11-20. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2024/24pvvruv.pdf>

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Віталій ПИСЬМЕННИЙ

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна

e-mail: vitaliipysmennyi@tntu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7852-3627>

Article history:

Received: August, 2024

1st Revision: October, 2024

Accepted: November, 2024

JEL classification:

H71

H72

H73

UDC:

336.14:352

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd.2024.02.011>

Анотація: Встановлено, що повномасштабне російське вторгнення створило безпрецедентні загрози для органів місцевого самоврядування в Україні, що вимагає перегляду традиційних підходів до управління їхніми фінансами. В умовах війни фінансова стійкість територіальних громад стає критично важливою, оскільки вона не тільки забезпечує задоволення базових потреб населення і функціонування місцевої інфраструктури, а й є гарантом самостійності органів місцевого самоврядування.

Результати дослідження показали, що у світлі російсько-української війни управління фінансами територіальних громад потребує як оперативного реагування на наслідки військових дій, так і стратегічного планування. Досягнення цих цілей можливе через адаптацію принципів управління фінансами до умов війни з урахуванням змін у джерелах, пріоритетах й обсягах фінансування.

Аналіз практики реалізації принципів управління фінансами територіальних громад показав, що забезпечення принципу спроможності органів місцевого самоврядування вимагає комплексного підходу через диверсифікацію доходів, включаючи підвищення фіскальної ролі місцевих податків і зборів, а також залучення кредитних ресурсів. Встановлено, що максимізувати результати при мінімальних витратах дає змогу принцип ефективності, який досягається шляхом оптимізації бюджетних видатків, спрямованих на підтримку обороноздатності, за умови належного виконання повноважень, покладених на органи місцевого самоврядування. Обґрунтовано, що принцип прозорості фінансового управління на місцевому рівні, попри обмеження воєнного стану, повинен забезпечуватися через публічні механізми контролю за участю громадськості. Також результати дослідження показали, що впровадження системи зворотного зв'язку є важливим для реалізації принципу підзвітності органів місцевого самоврядування і якості прийнятих ними фінансових рішень.

Ключові слова: управління фінансами територіальних громад, принципи спроможності, ефективності, прозорості та підзвітності.

Письменний В. Реалізація принципів управління фінансами територіальних громад в умовах російсько-української війни. Соціально-економічні проблеми і держава. 2024. Вип. 2 (31). С. 11-20. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2024/24pvvruv.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

1. Постановка проблеми.

Виклики, породжені російсько-українською війною, створили безпрецедентні загрози для органів місцевого самоврядування, що зумовлює необхідність перегляду традиційних підходів до управління їхніми фінансами. Фінансова стійкість територіальних громад, яка в мирний час є одним з індикаторів стабільності та розвитку, в умовах війни набуває критично важливого значення. Вона є не тільки основою для забезпечення базових потреб населення та функціонування місцевої інфраструктури, а й визначальним чинником збереження самостійності органів місцевого самоврядування.

З огляду на це підходи до управління фінансами територіальних громад потребують адаптації до вимог воєнного стану. Зменшення бюджетних надходжень через економічний спад, руйнування інфраструктури та міграційні процеси суттєво ускладнили виконання бюджетів територіальних громад, що вимагає пошуку додаткових джерел фінансування. Водночас постійно зростаючі видатки на забезпечення безпеки, відновлення зруйнованих об'єктів, підтримку соціально вразливих верств населення й інші невідкладні заходи потребують розробки нових фінансових стратегій, які враховують обмеженість ресурсів та високий рівень невизначеності.

Контекст російсько-української війни надав управлінню фінансами територіальних громад нових вимірів, що вимагає як оперативного реагування на наслідки військових дій, так і стратегічного бачення забезпечення фінансової стійкості та довгострокового розвитку. Ефективність у досягненні цих цілей може бути забезпечена через практичну реалізацію принципів управління фінансами територіальних громад, які є основою формування та розвитку фінансових відносин на місцях. Для того, щоб вони відповідали реальним умовам, потрібно врахувати множинні загрози, які притаманні для воєнного часу.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Принципи управління фінансами територіальних громад перебувають у фокусі уваги багатьох науковців. Кризь їх призму Є. Ю. Кузькін [1], В. В. Мартиненко [2], А. О. Пелехатий [3], Л. О. Першко [4], Р. І. Щур [5] й інші досліджують питання фінансового забезпечення фіскального простору місцевого самоврядування, акцентуючи на важливості створення належного фінансового підґрунтя для розвитку територій. З огляду на те, що війна з росією спричинила зміни в підходах до формування та використання фінансових ресурсів, виникає потреба у перегляді принципів управління фінансами територіальних громад.

3. Постановка завдання.

Метою статті є аналіз практики реалізації принципів управління фінансами територіальних громад, а також їх адаптація до умов російсько-української війни для підвищення ефективності управлінських процесів і зміцнення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування.

4. Виклад основного матеріалу.

Принципи управління фінансами територіальних громад є тими основоположними засадами, які забезпечують ефективність, прозорість і відповідальність у формуванні та використанні фінансових ресурсів. Ці принципи визначають підходи до планування, розподілу та контролю за фінансами, а також

характеризують рівень підзвітності органів місцевого самоврядування перед громадськістю. В сучасних умовах важливо забезпечити адаптивність цих принципів до викликів російсько-української війни, пов'язаних зі зміною джерел фінансових ресурсів, пріоритетів й обсягів фінансування.

З-поміж принципів управління фінансами територіальних громад у нашому дослідженні зосередимо увагу на принципах спроможності, ефективності, прозорості та підзвітності [6] (табл. 1, крім них, можна виділити принципи участі, орієнтації на консенсус, рівності, урахування інтересів та інші). Ці принципи є основою для стабільного розвитку територій. Вони забезпечують не тільки належне виконання повноважень, покладених на органи місцевого самоврядування, а й досягнення максимальних результатів, дозволяючи уникати неефективного використання фінансових ресурсів і підтримувати довіру до держаних інституцій.

Таблиця 1 Принципи управління фінансами територіальних громад

Види принципів	Характеристика
Принцип спроможності	Територіальні громади повинні мати достатню фінансову базу для виконання своїх повноважень. Спроможність включає не тільки наявність фінансових ресурсів, а й ефективність їх витрачання для забезпечення базових потреб населення та функціонування місцевої інфраструктури
Принцип ефективності	Управління фінансами має бути спрямоване на досягнення максимальних результатів при мінімальних витратах. Це передбачає оптимізацію видатків, ефективне планування та реалізацію бюджетних програм, моніторинг й оцінку результатів фінансових рішень
Принцип прозорості	Прозорість фінансових процесів є ключовим для забезпечення довіри населення до органів місцевого самоврядування. Відкритий доступ до інформації про бюджетні доходи та видатки сприяє запобіганню корупції, а також забезпечує ефективний контроль за фінансами територіальних громад
Принцип підзвітності	Органи місцевого самоврядування несуть відповідальність за управління фінансами. Це означає регулярне звітування про фінансові результати та готовність до відкритого обговорення фінансових рішень, що забезпечує зворотний зв'язок між реципієнтами й отримувачами бюджетних коштів

Джерело: Складено автором.

Принцип спроможності передбачає, що територіальні громади повинні мати достатню фінансову базу. У п. 1 ст. 9 Європейської хартії місцевого самоврядування зазначено, що органи місцевого самоврядування мають право в рамках національної економічної політики на власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень. У вітчизняній практиці це положення дисонує з іншим, визначеним у п. 2 Хартії, а саме: обсяг фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування повинен відповідати повноваженням, передбаченим конституцією або законом [7].

Дані табл. 2 свідчать про залежність органів місцевого самоврядування від податкового механізму формування доходів, яка ще більше проявилася після повномасштабного російського вторгнення. Якщо у 2019 р. питома вага податкових надходжень становила 48,3%, то у 2022 р. – 70,9%, дещо знизившись у 2023 р. Навіть з урахуванням позитивних тенденцій щодо податкових надходжень, фінансова спроможність територіальних громад не відповідає потребам, які зросли через збільшення видатків на забезпечення безпеки, відновлення зруйнованих об'єктів, підтримку соціально вразливих верств населення й інші невідкладні заходи.

Таблиця 2 Динаміка фактичних показників доходів місцевих бюджетів України та їх питомої ваги за 2019–2023 рр.

Види доходів	2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Податкові надходження	270545,7	48,3	285571,5	60,6	346713,1	59,7	393460,6	70,9	434540,9	66,6
Неподаткові надходження	26105,0	4,7	21462,5	4,6	27183,0	4,7	22041,1	4,0	36511,3	5,6
Доходи від операцій з капіталом	2928,8	0,5	3473,0	0,7	3462,2	0,6	2275,9	0,4	3621,8	0,6
Міжбюджетні трансферти	260346,2	46,4	160323,3	34,0	202769,2	34,9	136976,9	24,7	177583,0	27,2
Цільові фонди	601,9	0,1	649,3	0,1	571,3	0,1	342,2	0,1	351,7	0,1
Всього	560527,9	100,0	471479,9	100,0	580699,1	100,0	555097,0	100,0	652609,1	100,0

Джерело: Складено на основі даних Державної казначейської служби України.

У 2023 р. основним джерелом бюджетних доходів був податок на доходи фізичних осіб (289398,2 млн грн або 66,6% від загального обсягу податкових надходжень і 44,3% від доходів), що можна розглядати як перевагою, так і недоліком. Позитивним є стабільність та передбачуваність надходжень, оскільки цей податок пов'язаний із заробітними платами, які, як правило, є регулярними. Проте надмірна концентрація доходів однієї категорії створює ризики, оскільки у випадку економічних криз або коливань на ринку праці, коли доходи населення знизяться, територіальні громади можуть зазнати фінансових втрат.

Умови війни визначили основну причину зростання надходження податку на доходи фізичних осіб – значне збільшення грошового забезпечення військовослужбовців. З огляду на потреби в перерозподілі цього податку на користь оборонних видатків Законом України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України» було встановлено зарахування його частини до спеціального фонду державного бюджету [8]. При цьому втрати місцевих бюджетів у сумі 61177,8 млн грн або 21,2% мають забезпечуватись через механізм регулювання бюджетних видатків.

Зміст принципу спроможності також передбачає, що територіальні громади повинні мати власну фінансову базу. Про це зазначено у п. 3 ст. 9 Європейської хартії місцевого самоврядування, а саме: принаймні частина фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування повинна забезпечуватися за рахунок місцевих податків і зборів, розмір яких вони мають повноваження встановлювати [7]. Зокрема, у 2023 р. у формуванні бюджетних доходів вони поступалися тільки податку на доходи фізичних осіб (100008,8 млн грн або 23,0% від загального обсягу податкових надходжень і 15,3% від доходів).

При оцінці місцевих податків і зборів у фінансах територіальних громад важливо враховувати специфіку як переважно міських податкових платежів. Значна частина їх надходжень концентрується у бюджетах великих міст, таких як Дніпро, Запоріжжя, Київ, Львів, Одеса та Харків. Водночас через нерівномірний географічний розподіл об'єктів оподаткування, в селищах і селах надходження від місцевих податків і зборів залишаються на низькому рівні. Дисбаланс у їх розподілі є результатом поєднання економічних, демографічних та інших чинників, що потребує комплексного підходу до удосконалення фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування.

Спроможність включає не тільки наявність фінансових ресурсів, а й ефективність їх витрачання для забезпечення базових потреб населення та функціонування місцевої інфраструктури. Дані табл. 3 свідчать, що найбільшу питому вагу в загальній структурі бюджетних видатків займали видатки на освіту (за 2019–

2023 рр. у середньому 41,0%) й економічну діяльність (16,8%). Попри те, що ні освітні, ні економічні видатки не забезпечували потреби територіальних громад, їх збільшення є звичним явищем, продиктованим політикою органів місцевого самоврядування щодо фрагментарного фінансування.

Таблиця 3 Динаміка фактичних показників видатків місцевих бюджетів України та їх питомої ваги за 2019–2023 рр., млн грн

Види видатків	2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Загальнодержавні функції	34914,8	6,2	40969,4	8,6	45962,7	8,1	46469,1	9,6	53003,6	8,2
Громадський порядок, безпека та судова влада	1304,6	0,2	1833,7	0,4	1739,7	0,3	11108,3	2,3	16817,3	2,6
Економічна діяльність	81854,2	14,5	93925,5	19,6	112360,2	19,7	61065,8	12,6	112983,6	17,5
Охорона навколишнього природного середовища	3413,5	0,6	2419,7	0,5	2420,3	0,4	512,5	0,1	1193,4	0,2
Житлово-комунальне господарство	34379,1	6,1	32125,9	6,7	56730,4	10,0	40631,4	8,4	62028,4	9,6
Охорона здоров'я	89816,2	15,9	50865,9	10,6	33105,2	5,8	31008,0	6,4	38161,2	5,9
Духовний та фізичний розвиток	21583,1	3,8	21884,4	4,6	27388,0	4,8	22584,7	4,7	26653,4	4,1
Освіта	187099,7	33,0	199425,8	41,7	249077,4	43,7	232250,3	48,0	248186,6	38,4
Соціальний захист та соціальне забезпечення	103158,1	18,2	23999,2	5,0	28067,7	4,9	29199,1	6,0	44879,4	6,9
Міжбюджетні трансферти	8725,0	1,5	10658,0	2,2	12576,1	2,2	9465,6	2,0	42915,3	6,6
Всього	566248,5	100,0	478108,0	100,0	569428,2	100,0	484295,2	100,0	646822,5	100,0

Джерело: Складено на основі даних Державної казначейської служби України.

Розподіл багатьох інших бюджетних видатків демонструє дисбаланс і підкреслює недостатність фінансових ресурсів на місцях. Наприклад, низька питома вага видатків на охорону навколишнього природного середовища (за 2019–2023 рр. у середньому 0,4%) свідчить про недостатню увагу органів місцевого самоврядування до реалізації ефективних екологічних заходів, що може спричинити деградацію природних ресурсів, наслідками чого буде підвищення рівня забруднення повітря, води та ґрунту, зменшення біорізноманіття і порушення екологічних систем. Це матиме довгострокові негативні наслідки для здоров'я населення та стійкого розвитку територій.

Потрібно визнати, що в умовах російсько-української війни, порівняно з підтримкою обороноздатності держави, всі інші бюджетні видатки виходять на задній план. З цією метою у Бюджетний кодекс України було внесено зміни, відповідно до яких на період дії воєнного стану вільні залишки коштів у бюджетах територіальних громад повинні використовуватися на створення умов для лікування, відновлення та реабілітації осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України, заходи та роботи з територіальної оборони та мобілізаційної підготовки, підтримку сил безпеки і оборони, будівництво захисних споруд [8].

Перерозподіл бюджетних видатків на користь національної безпеки та оборони характеризує принцип ефективності, який полягає в тому, що управління фінансами територіальних громад має бути спрямоване на досягнення максимальних результатів. Воєнний стан передбачає, що поряд із видатками на освіту, охорону здоров'я,

соціальний захист і соціальне забезпечення, особливо важливими на місцях є притаманні для державного бюджету оборонні видатки. Це вимагає від органів місцевого самоврядування здійснення оптимізації видатків, ефективного планування та реалізації бюджетних програм, моніторингу й оцінки результатів фінансових рішень.

Зрештою територіальні громади мають право використовувати власні можливості для фінансування національної безпеки й оборони. Це право реалізується шляхом утворення формувань територіальної оборони з урахуванням ресурсних і людських можливостей. Для виконання своїх функцій, крім озброєння, вони мають інші потреби, які можуть бути забезпечені за рахунок місцевих бюджетів. Так, стаття 91 Бюджетного кодексу України передбачає можливість затверджувати бюджетні призначення для реалізації заходів з територіальної оборони та мобілізаційної підготовки місцевого значення [9].

Принцип прозорості є ключовим для забезпечення довіри населення до органів місцевого самоврядування і передбачає відкритий доступ до інформації про управлінські процеси, пов'язані з плануванням, розподілом та контролем за фінансами. Прозорість характеризує не тільки можливість отримання актуальної та достовірної інформації, а й забезпечення зрозумілості даних для населення. Виконання цього принципу сприяє зміцненню суспільної довіри та формуванню більш відкритої та підзвітної системи управління фінансами територіальних громад, що допомагає запобігти корупційним ризикам і підвищує рівень відповідальності влади.

Члени територіальної громади через можливість брати участь у вирішенні питань місцевого значення та втручатися у хід прийняття рішень органами місцевого самоврядування є не тільки реципієнтами, а й розпорядниками бюджетних коштів, а ступінь схвалення ними бюджетної політики є основним критерієм її ефективності. Залучення населення дає змогу, з одного боку, точніше визначити потреби, а з іншого – забезпечити дієвий громадський контроль за формуванням і використанням бюджетів територіальних громад. Міра участі їх у цьому процесі є одним з головних індикаторів розвитку демократії.

В Україні проблема відкритості управління фінансами територіальних громад була й залишається актуальною, позаяк визначений у Бюджетному кодексі України принцип прозорості передбачає тільки інформування населення з питань складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, а також контролю за їх виконанням. Населення фактично відсторонене від бюджетного процесу на місцевому рівні, що не відображає демократичні орієнтири розвитку суспільства. Тому одним з пріоритетних завдань, що покладаються на органи місцевого самоврядування, є створення прозорої системи прийняття фінансових рішень [10, с. 199].

Щорічно з 2017 р. програма «Transparent cities/Прозорі міста» оцінювала прозорість і підзвітність влади українських міст. Проте після повномасштабного російського вторгнення було призупинено рейтингування підзвітності міст, а для перевірки прозорості використовується інший підхід. Прозорими у 2023 р. стали 5 міст – Дніпро, Дрогобич, Львів, Мукачево і Тернопіль. Статус «частково прозорих» отримали 23 міста, решта 52 – «непрозорі» [11]. При цьому все ще багато територіальних громад обмежують населення у доступі до інформації про свою діяльність, зокрема фінансові питання.

Принцип підзвітності в управлінні фінансами територіальних громад передбачає, що органи місцевого самоврядування, наділені фінансовими повноваженнями, повинні діяти відповідно до встановлених стандартів і норм, визначених законодавством. Підзвітність у даному контексті означає, що ці органи зобов'язані регулярно доповідати про результати своєї діяльності, надавати детальні звіти про використання фінансових ресурсів й відповідним чином обґрунтовувати свої

фінансові рішення. Це забезпечує контроль з боку контролюючих органів і громадськості, що сприяє зниженню ризику корупції в управлінні фінансами територіальних громад.

Ефективна реалізація принципу підзвітності вимагає прозорого звітування. Зокрема, за даними програми «Transparent cities/Прозорі міста» серед багатьох індикаторів, які визначають прозорість міст, 73,8% від їх загальної кількості щоквартально публікують звіти про виконання бюджету [11]. Це є добрим показником, завдяки якому можна забезпечити контроль за дотриманням стандартів управління, своєчасно виявляти й усувати недоліки в управлінських процесах на місцях. Таким чином, принцип підзвітності забезпечує не тільки відповідальність органів місцевого самоврядування перед населенням, а й стимулює до покращення якості своїх фінансових рішень.

5. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку.

Аналіз практики реалізації принципів управління фінансами територіальних громад в умовах російсько-української війни дала змогу зробити такі висновки:

1. Виконання принципу спроможності управління фінансами територіальних громад вимагає комплексного підходу до фінансового планування і ресурсного управління. Основними напрямками забезпечення фінансової бази є диверсифікація джерел доходів, включаючи підвищення фіскальної ролі місцевих податків і зборів, а також залучення кредитних ресурсів, зокрема з внутрішніх і зовнішніх джерел.

2. Максимізувати результати при мінімальних витратах у складних умовах кризового середовища дозволяє принцип ефективності управління фінансами територіальних громад. Цього можна досягти шляхом оптимізації бюджетних видатків, орієнтованих на підтримку обороноздатності держави, за умови належного виконання повноважень, покладених на органи місцевого самоврядування.

3. Війна дещо обмежила прозорість управління фінансами територіальних громад. Попри це важливо забезпечити відкритий доступ до інформації про доходи та видатки через онлайн-платформи органів місцевого самоврядування. Рекомендується розробити і впровадити прозорі механізми контролю за фінансами, включаючи участь громадськості у перевірці витрат й оцінці результатів прийнятих фінансових рішень.

4. Впровадження системи зворотного зв'язку є ключовим елементом для покращення принципу підзвітності управління фінансами територіальних громад. Створення ефективних механізмів збору й аналізу відгуків від населення дозволяє оперативно реагувати на потреби і підвищувати якість фінансових рішень. Це може включати проведення опитувань, організацію громадських слухань, впровадження онлайн платформ для збору даних тощо.

Перспективним напрямом досліджень є розробка на основі розглянутих принципів адаптаційних стратегій, які органи місцевого самоврядування можуть впроваджувати для підвищення фінансової спроможності в умовах невизначеності. Компонентами цих стратегій є диверсифікація джерел доходів й оптимізація видатків, що включає ефективне бюджетне планування і механізм контролю. Це дасть змогу територіальним громадам не тільки пристосуватися до змінюваних умов, а й забезпечити стійкість у довгостроковій перспективі, мінімізуючи ризики та підвищуючи ефективність управлінських рішень.

Author details (in English)

IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLES OF FINANCIAL MANAGEMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN THE CONDITIONS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Vitalii PYSMENNYI

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

56 Ruska str., 46001, Ternopil, Ukraine

e-mail: vitaliipysmennyi@tntu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7852-3627>

Abstract. *The full-scale russian invasion has created unprecedented threats to local self-government bodies in Ukraine. This necessitates a reevaluation of traditional approaches to managing local finances. In war conditions, the financial stability of territorial communities becomes crucial. It is essential for meeting the basic needs of the population, maintaining local infrastructure, and ensuring the independence of local self-government bodies.*

The study results showed that during the russian-Ukrainian war, managing the finances of territorial communities requires both a prompt response to the consequences of military actions and strategic financial planning. Achieving these goals is possible by adaptation of the principles of financial management to war conditions, taking into account changes in sources, priorities, and volumes of funds.

The analysis of the practice of implementing principles of financial management of territorial communities showed that ensuring the principle of capacity requires a comprehensive approach through income diversification, including increasing the fiscal role of local taxes and fees and attracting credit resources. It has been established that the principle of efficiency is achieved by optimizing budget expenditures to support defense capability. This is possible only if local self-government bodies properly exercise their powers. It has been substantiated that the principle of transparency in financial management at the local level, despite the limitations of martial law, should be ensured through public control mechanisms involving citizen participation. Additionally, the study results indicate that implementing a feedback system is crucial for ensuring the accountability of local self-government bodies and the quality of their financial decisions.

Key words: *financial management of territorial communities, principles of capacity, efficiency, transparency and accountability.*

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at

<http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2024/24pvvrub.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Pysmennyi, V. (2024) Implementation of the principles of financial management of territorial communities in the conditions of the russian-Ukrainian war. *Socio-Economic Problems and the State* (electronic journal), Vol. 31, no. 2, pp. 11-20. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2024/24pvvrub.pdf>

Використана література:

1. Кузькін Є. Ю. Фінансове забезпечення фіскального простору місцевого самоврядування: монографія. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця; ПП «Технологічний Центр», 2019. 260 с.
2. Мартиненко В. В. Фіскальна політика України в умовах фінансової децентралізації: теорія, методологія, практика: монографія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 390 с.
3. Пелехатий А. О. Бюджетна політика у забезпеченні розвитку територій: концептуальні домінанти та напрями модернізації: монографія. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. 386 с.
4. Першко Л. О. Теоретико-методологічні аспекти зміцнення та розвитку місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації: монографія. Чернігів: НУЧП, 2020. 300 с.
5. Щур Р. І. Фінанси об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації в Україні: монографія. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2019. 394 с.

6. Шубіна О., Овчаренко Т. Моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ в умовах децентралізації. Консолідований підхід: посібник. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/modelyuvannya-efektyvnoyi-finansovoyi-diyalnosti-orhaniv-mistsevoho-samovryaduvannya-oth-v-umovakh-detsentralizatsiyi-0> (дата звернення: 02.07.2024).
7. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (дата звернення: 05.07.2024).
8. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України» від 8 листопада 2023 р. № 3428-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-20#Text> (дата звернення: 08.07.2024).
9. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print1321257822961676> (дата звернення: 10.07.2024).
10. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / О. Кириленко, Б. Малиняк, В. Письменний, В. Русін / Асоціація міст України. Київ: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 396 с.
11. Дослідження прозорості міст під час війни. URL: <https://transparentcities.in.ua/study-of-the-work-of-city-councils-during-the-war1> (дата звернення: 11.07.2024).

References

1. Kuzkin Ye. Yu. (2019). Finansove zabezpechennia fiskalnoho prostoru mistsevoho samovriaduvannia [Financial support of the fiscal space of local self-government]. Kharkiv: KhNEU im. S. Kuznetsia; PP «Tekhnolohichniy Tsentr».
2. Martynenko V. V. (2019). Fiskalna polityka Ukrainy v umovakh finansovoi detsentralizatsii: teoriia, metodolohiia, praktyka [Fiscal policy of Ukraine in conditions of financial decentralization: theory, methodology, practice]. Irpin: Universytet DFS Ukrainy.
3. Pelekhayti A. O. (2019). Biudzhethna polityka u zabezpechenni rozvytku terytorii: kontseptualni dominanty ta napriamy modernizatsii [Budgetary policy in ensuring the development of territories: conceptual dominants and directions of modernization]. Lviv: Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka.
4. Pershko L. O. (2020). Teoretyko-metodolohichni aspekty zmitsnennia ta rozvytku mistsevykh biudzhativ v umovakh finansovoi detsentralizatsii [Theoretical and methodological aspects of strengthening and development of local budgets in conditions of financial decentralization]. Chernihiv: NUChP.
5. Shchur R. I. (2019). Finansy obiednanykh terytorialnykh hromad v umovakh detsentralizatsii v Ukraini [Finances of united territorial communities in the conditions of decentralization in Ukraine]. Ternopil: Osadtsa Yu. V.
6. Shubina O., Ovcharenko T. Modeliuvannia efektyvnoi finansovoi diialnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia OTH v umovakh detsentralizatsii. Konsolidovanyi pidkhid: posibnyk [Modeling of the effective financial activity of local self-government bodies of OTG in conditions of decentralization. A consolidated approach]. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/modelyuvannya-efektyvnoyi-finansovoyi-diyalnosti-orhaniv-mistsevoho-samovryaduvannya-oth-v-umovakh-detsentralizatsiyi-0> (accessed: 2 July 2024).
7. Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriaduvannia vid 15 zhovtnia 1985 r. [European Charter of Local Self-Government]. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (accessed: 5 July 2024).

8. Закон України «Pro vnesennia zmin do Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy shchodo zabezpechennia pidtrymky oboronozdatnosti derzhavy ta rozvytku oboronno-promyslovoho kompleksu Ukrainy» vid 8 lystopada 2023 r. № 3428-IX [The Law of Ukraine «On Amendments to the Budget Code of Ukraine on Ensuring the Support of the State's Defense Capability and the Development of the Defense-Industrial Complex of Ukraine»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-20#Text> (accessed: 8 July 2024).
9. Biudzhetni kodeks Ukrainy vid 8 lypnia 2010 r. № 2456-VI [Budget Code of Ukraine]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print1321257822961676> (accessed: 10 July 2024).
10. Kyrylenko O., Malyniak B., Pysmennyi V., Rusin V. (2015). Planuvannia ta upravlinnia finansovymi resursamy terytorialnoi hromady [Planning and management of financial resources of the territorial community]. Kyiv: TOV «PIDPRYEMSTVO «VI EN EI».
11. Doslidzhennia prozorosti mist pid chas viiny [A study of the transparency of cities during the war]. URL: <https://transparentcities.in.ua/study-of-the-work-of-city-councils-during-the-war1> (accessed: 11 July 2024).

© 2024 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
You are free to:
Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
Under the following terms:
Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
No additional restrictions
You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Puluj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

